

Газуда Л.М.,

к.е.н., доцент кафедра економіки підприємства,
ДВНЗ "Ужгородський національний університет",

Рубіш М.А.,

к.е.н., ст. викладач кафедри менеджменту
та управління економічними процесами
Мукачівського державного університету,

ЗАСАДИ РЕАЛІЗАЦІЇ СПІЛЬНИХ ПРОЕКТІВ НА ПРИКОРДОННИХ ТЕРИТОРІЯХ

Суб'єктами господарювання прикордонної Закарпатської області, яка входить до Карпатського єврорегіону, у рамках програми TACIS CBC нагромаджено певний досвід у реалізації малих і середніх проектів прикордонного співробітництва. Серед основних проектів та програм, реалізованих у регіоні, важливе місце займають ті, що стосуються передусім розвитку прикордонних територій та охорони природного навколишнього середовища. У процесі реалізації програми прикордонної співпраці PHARE, розроблення та виконання проектів програми TACIS зацентровано увагу на спільних проектах і програмах, спрямованих на поглиблення і розширення співробітництва між господарюючими суб'єктами, громадами та громадянами по обидва боки кордону. Пріоритетними цілями програм були: підвищення рівня інтегрованості територій завдяки прикордонному співробітництву; зміцнення прикордонної інтеграції у сфері суспільно-економічного співробітництва; сприяння розвитку прикордонної інфраструктури.

В рамках Програми прикордонного співробітництва "Угорщина – Словаччина – Румунія – Україна 2007-2013 рр." [5] було окреслено підтримку заходів за допомогою Європейського Союзу, що спрямовані на інтенсифікацію та поглиблення соціально-економічного співробітництва між регіонами України та регіонами країн-членів, що поділяють спільний кордон. За підтримки фондів Європейського інструменту сусідства та партнерства (ЄІСП) здійснено заходи щодо спільного розвитку територій суміжних країн шляхом стимулювання прикордонного співробітництва. Особливу увагу приділено інтенсифікації та поглибленню співробітництва між Закарпатською, Івано-Франківською та Чернівецькою областями України і прикордонними регіонами Угорщини, Румунії та Словаччини в екологічно-, соціально- та економічно-сталій спосіб. Програма відкриває широкі можливості потенційним аплікантам через визначені пріоритети та заходи. Зокрема, пріоритет 1 „Сприяння економічному та соціальному розвитку”, що базується на передачі знань та обміні досвідом з метою допомоги спільному розвитку бізнесу та посилення туристичної привабливості території, об'єднує два заходи: 1 – гармонізований розвиток туризму; 2 – створення кращих умов для малого і середнього бізнесу; пріоритет 2 „Покращення якості навколишнього середовища”, що включає підвищення якості повітря, вод, земельних та лісових ресурсів, а також зменшення ризиків завдання шкоди природному навколишньому середовищу, також об'єднує два заходи, передусім охорону навколишнього середовища, стале використання та управління природними ресурсами, а також готовність до надзвичайних ситуацій; пріоритет 3 „Підвищення ефективності кордону” входить поліпшення управління українським кордоном на основі удосконалення транспортної інфраструктури перетину кордону та обладнання на прикордонних пунктах систем контролю. Окремим пріоритетом 4 „Підтримка співробітництва „люди-людям” виокремлено удосконалення ефективності державних послуг та поліпшення взаєморозуміння між різноманітними групами суспільства. Цей пріоритет поєднує два заходи: інституційне співробітництво і маломасштабне співробітництво „люди-людям”.

Виокремлення людського фактора і визначення його ролі у процесі реалізації спільних проектів і програм транскордонного співробітництва є актуальним для сьогодення, в складних умовах налагодження добросусідських відносин між прикордонними територіями, ефективного функціонування суб'єктів господарювання по обидва боки кордону та забезпечення збалансованого еколого-економічного і соціального розвитку регіонів.

У Концепції сталого розвитку Закарпаття визначено ряд важливих аспектів формування і удосконалення прикордонних економічних зв'язків, що сприятимуть актуалізації як прикордонного, так і транскордонного співробітництва, а саме [3, с. 43, 44]:

- підвищення конкурентоспроможності транспортної системи регіону шляхом доведення її до міжнародних вимог і стандартів з метою збільшення міжнародних транзитних вантажних і пасажирських потоків;
- створення дійових умов комунікаційної інформації, координації суб'єктів господарювання транспортної сфери області з прикордонними територіями суміжних держав, освоєння нових форм транспортно-складських і торговельних послуг для завантаження незадіяних потужностей та ефективного використання технічних, технологічних можливостей всіх видів функціонуючої транспортної системи;
- розвиток матеріально-технічної бази через: реалізацію інвестиційних проектів, програм TACIS, PHARE, кредитів ЄБРР та інших; оновлення рухомого складу; проектування та будівництво залізничного тунелю на дільниці Бескид-Скотарське; розвиток авіаційного виду транспорту за рахунок реконструкції використання можливостей колишнього військового аеродрому в м. Мукачево; освоєння водного виду транспорту шляхом спорудження річково-вантажного порту в м. Чоп з метою входження в транспортний коридор № 7 – Дунайський водний; створення технічних умов, в тому числі з використанням супутникових систем передачі інформації, для покриття програмами телебачення високогірних населених пунктів та ін.

Нині постає необхідність розроблення нових спільних програм і проектів прикордонного співробітництва суб'єктів господарювання у різних сферах і видах економічної діяльності. На 2014-2020 рр. актуальною є розроблення та прийняття нової Стратегії українсько-польського міжрегіонального та прикордонного співробітництва, а також розроблення нової стратегії в межах продовження реалізації Програми транскордонного співробітництва „Польща – Білорусь – Україна 2007-2013 роки” [2].

Новим проектом європейського співробітництва в науково-інноваційній сфері у складний період змін світової географії, знань та інновацій покликана стати рамкова програма „Горизонт-2020”. Згідно з програмою „Горизонт-2020” міжнародне співробітництво здійснюватиметься в таких напрямках [4, с. 50-52]: індустріалізовані країни з економікою перехідного періоду; країни розширеного ЄС і країни-сусіди; країни, що розвиваються. Співпраця в межах програми здійснюватиметься на регіональному та багатосторонньому рівнях зі сприяння співробітництва та синергії між країнами ЄС на інноваційній основі за підтримки структурних фондів, зокрема фондів Політики зближення ЄС.

Нова Рамкова програма „Горизонт-2020” надає унікальні можливості для України, які дадуть їй змогу зміцнити зв'язки з науковцями і новаторами в ЄС та асоційованих країнах заради досягнення спільних конкурентних переваг та впровадження новітніх технологій у виробничо-господарську діяльність суб'єктів господарювання на різних рівнях прикордонного співробітництва.

Сучасні наукові підходи до прикордонного й транскордонного співробітництва спрямовані на пошук нових форм реалізації співпраці. Найпоширенішою і пріоритетною є форма реалізації аналізованого співробітництва через створення єврорегіонів, а також кластерних утворень у різних сферах господарської діяльності. Кластерні утворення у процесі реалізації спільних проектів транскордонної співпраці сприяють залученню інвестиційних ресурсів, забезпечують ефективне функціонування суб'єктів господарювання в них, активізують соціально-економічний і екологічний регіональний розвиток прикордонних територій.

Новим суспільним явищем, що покликане сприяти відродженню аграрного виробництва в системі прикордонного співробітництва є реалізація суб'єктами господарювання спільних сільськогосподарських проектів на основі дорадництва і використання досвіду розвинених країн.

Дорадча діяльність спрямована на підвищення інтелектуального потенціалу сільських громад, на якісні зміни рівня знань сільськогосподарських товаровиробників і сільського населення, що значно впливає на зміну психології (формування ринкових стереотипів мислення та поведінки) та зростання мотивації виробничої і соціальної діяльності сільського населення, в тому числі й прикордонних територій сусідніх країн [1].

У межах повноважень суб'єктів транскордонного співробітництва відмічена співпраця може здійснюватися у різних сферах життєзабезпечення населення з метою реалізації намічених цілей і вирішення проблемних питань у сфері економіки, соціального забезпечення, досягнення політичної стабільності, науково-технічних розробок, духовного і культурно-освітнього розвитку, збереження екологічної рівноваги і збалансованого розвитку територій та екосистем, а також у питаннях євроінтеграції та надання взаємодопомоги у надзвичайних ситуаціях як техногенного, так і природного характеру.

Нині, в умовах поглиблення ринкових відносин і формування сприятливого ринкового середовища, виникає необхідність більш активного залучення інвестиційних ресурсів, реалізації суб'єктами господарювання спільних інвестиційних проектів і програм прикордонного співробітництва з метою забезпечення високих темпів економічного зростання прикордонних територій України, в тому числі сільських. При цьому Закарпатська область має сприятливі умови і можливості задіяння потенційних ресурсів для зацікавлення іноземних інвесторів у реалізації спільних проектів прикордонного співробітництва.

Література

1. Андрієнко С. Дорадництво – що це таке? [Електронний ресурс] / С. Андрієнко. – Режим доступу: <http://porada.biz.ua/2011/08/doradnytstvo-scho-tse-take/>
2. Інформаційні дані урядового порталу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/control/publish/article?art_id=244095060
3. Концепція сталого розвитку Закарпаття. – Ужгород: Закарпатська обласна державна адміністрація, 2002. – 70 с.
4. Назустріч новій Рамковій програмі європейського науково-технічного співробітництва „Горизонт-2020”/Л.І. Чернишев, І.І. Білан, М.Я. Гороховатська [та ін.] // Вісник НАН України. – 2012. – № 11. – С. 50-52.
5. Програма транскордонного співробітництва Угорщина-Словаччина-Румунія-Україна 2007-2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.huskroua-cbc.net/ua